

№ 18

4 მაისი 1914 წ.

მიიღება ხელის მოწერა

წლიური ფასი

== 3 მან. ==

უძველესი კვირეული საზოგადო-ეკონომ.

კულტურული და სალიბერალური შუამდგომლობის

ფელიქსადი მისამართი

ცალკე ნომერი 5 კაპ.

რედაქცია ღიაა 9-3 საათ.

მისამართი: თბილისი, Габаевский пер. № 3 რედაქცია „კლდე“. დეპოზიტის: თბილისი კლდე.

- ს ა რ ჩ ე ვ ი:
1. შეთაური.
 2. გელეიშვილის ლექციაზე. — * — სა. პ. ავტოკეფალია და სრულიად რუსეთის სექსუალური კრება. — X — სა.
 3. სახელმწიფო სსათბ. კომუდა. — ნაცარასი.
 4. ქია ფრანგი. — (მოთხრობა) თარგმ. ირ. სონლულაშვილისა.
 5. თამარის დღე. — უცნობისა.
 6. აშურისის გარეშე. — თ. ახირებულისა.
 7. შვირე შენიშვნა. — რ. გ — ე. ი.
 8. უკანასკნელი ამბები.
 9. ზრესა.
 10. ნარევი.
 11. ქვა და კანდახი. — ეკალია.
 12. ზეენი ფოსტა.
 - 13.

მიიღება ხელის მოწერა 1914 წ.

უძველესი კვირეული საზოგადო-ეკონომიკური

და სალიბერალური შუამდგომლობის

„კლდე“-ზედ.

ფ ა ს ი:	1 წლით	3 მან.
	6 თვით	2 მან.
	3 თვით	1 მან.

ცალკე ნომერი ყველგან 5 კაპ.

თბილისი. 4 მაისი

რა ხდება ამ ქაშად სიღნაღში — ძნელი გამო-სარკვევია დაწვრილებით; ერთი კი ცხადია, რომ სომხების შოვინისტურმა მისწრაფებამ, რომელმაც უკანასკნელ დროს უტიფრად წამოაპყრო თავი ჩვენი სამშობლოს ყველა კუთხეში — სიღნაღში თავის აპოგეის მიაღწია. ბრძოლა თვითმართველობის დასაპყრობად გორში, თელავში, ის უხეში მეთოდები გზის გაკაფვისა ძალისა და გავლენისაკენ საქალაქო საქმეებში, პოლიტეხნიკუმის გარშემო ატეხილი განგაში, შეზავებული ათასნაირი სიცრუით როგორც, მაგ., ნავთლუღის სიმშვენიერე და „ქანანოვის საბურთალოელი ქათმები“; არჩევნები სახელმწიფო სეთათბიროში, საცა სოლოლაკელთა მსახური ხატი-სოვ-ბაბოვეები სოციალ-დემოკრატის უქერდნენ მხარსა; არჩევნები თვითმართველობაში ჯაბარისა და სხვა და სხვა — ყველა ეს, მხოლოდ ბრძმებსა და სოციალისტებს ეჩვენებათ უმნიშვნელო კინკლაობად ბურჟუაზიისა და თავდა-აზნაურობის შუა. ეს პირახდილი ბრძოლაა, რომლის საუკეთესოდ მქერმეტყველურ ილუსტრაციას დღეს სიღნაღი გვიხატავს. ტყუილად ირწმუნებოდნენ კერძოდ და ირწმუნებიან დღეს პრესის საშუალებით სომხის შოვინისტები, რომ ქართველები აზვიადებენ სომხების დარაზმვას, მაშინ როდესაც ის, რაც დღეს ხდება — უსისტემო ზრდაა კაპიტალიზმისაო. როდესაც ზრდა ცხოვრების ყოველ მხარეს ეპოტინება და უსისტემო ყოველთვის იქითკენ იხრება, რომ ერთი ერის ინტერესები იბლაღება და მეორესი ხეირობს — ეს უკვე გარკვეული პოლიტიკაა, თუნდაც დავიჯეროთ, რომ იმისთანა გულუბრყვილოთ, როგორც არიან მაგ. „პორიზონის“ პუბლიცისტები, ეს შეგნებული არა აქვთ.

ცხოვრება რედაქციებში არ იქმნება. და თუ მისი კანონები ვერა ლავდებიან რედაქტორების თავში. ეს ჯერ იმის მომასწავებელი არ არის, რომ იგი უსისტემოდ და უკანონოდ მოქმედობს. ყველა ერს თავისი საკუთარი კანონები აქვს ზრდისა და იქ, საცა მას ანგარიშს ვერ უწევენ სახელმწიფო დაწესებულებანი (როგორც მაგალითად ქართველებს და სომხებს, რომელთაც იგინი არა აქვთ) იქ პრესა უნდა იყვეს ალღოს ამრთმევი და მიზან-შეწონილობის მქადაგებელი. მაგრამ რას ვხედავთ ჩვენ ამის სამაგიეროდ. სომხური პრესა თავს იკატუნებს, ვითომ ვერ ამჩნევს იმ იერიშებს, რომელიც მოაქვს სომხის კაპიტალს და ერის მოწინავეთ — სა-

ქართველოზედ, ვერ ამჩნევს (?) იშხანიანცთა იდეოლოგიის ზრდას და გაკვირვებას გამოსთქვამს, რომ ქართველობაც ირაზმება. აქ გასაკვირველი კი არაფერია, სავალალო კი ბევრი სომხებისათვის, რადგან წარმოუდგენელ სიბეცეს იჩენს ის ხალხი, რომელიც საუკუნოებით შეითვისა ქართველმა ერმა, იძმო და დღეს, მესამეთაგან დაყრილ საკენკით წათამამებული — ძირს უთხრის იმ მუხასა, რომლის რკობით იკვებებოდა. სიბეცე პოლიტიკაში, მისი შეუწონლობა საკუთარ ერის ფსიხოლოგიასთან და მეზობლის ინტერესებსა და ძალასთან შეუფარდებლობა, ვერაფერი სამსახურია გონებიან პატრიოტისა.

მაგრამ ქართველობა მადლობით უნდა იხსენიებდეს ასეთ სითამამეს, რადგან გულახდილ მტერთან ბრძოლა უფრო ადვილია, ვიდრე ჩუმად შემოპარებულთან; როგორც გარეშე მტერთან ბრძოლა, იგი უფრო საპატიოც არის, ვიდრე შინაურთან. საკათხავი მხოლოდ ერთია, რამდენად სისწორით შეიძლება განზომა მოპირდაპირე ძალებისა და ამის მიხედვით, საბრძოლველ იარაღის გამონახვა. ჩვენის აზრით, ის გზა, რომელიც ამოურჩევია მაგ. სიღნაღის სომხობას, იმდენადვე ხელსაყრელია ჩვენთვის, რამდენადაც უხეირო მათთვის. შეუძლებელია, არა ნორმალურმა წესმა დიდხანს იარსებოს და არ გამოიწვიოს ის სტიქიური პროტესტი, რომელიც ისახება ქართველებისაგან გამოცხადებულ ბოიკოტში. ასეთ სტიქიურ მოვლენას, როგორც დაუმორჩილებელს შეგნებისა და საერთო მიზნის წინაშე — ჩვენ ვერ თანაუგრძობთ, მაგრამ ანგარიში ყოველ შემთხვევაში უნდა გაუწიოთ, როგორც ჩვენ, ისე სომხებმაც. ეს საკმაოდ დიდი სიმპტომია, რომ ეროვნული შეგნება ქართველი ერისა უკვე შესაძლებელია კონკრეტულ, ეკონომიურ ფორმებში ჩამოყალიბდეს, რაც ერთის მხრით დარაზმვას ჩვენს ეკონომიურ ძალებს და მეორე მხრით, — დაქსაქსავს სომხობისას. განა სიღნაღის ამბები ცხად არა ჰყოფენ, რომ სომხურს ვაქრულს კაპიტალს არ შეუძლიან საკუთარი პოლიტიკის წარმოება სხვისა ზურგზედ; რომ ეს პოლიტიკა მუდამ გარიყული დარჩება როგორც კი კონფლიქტს გააღიზიანებს?

ამ აშკარა მოვლენას, მხოლოდ შოვინისტური თვალის ვერ დაინახავს და თვითონვე ზრდის იმ ძალას, რომელიც ბოლოს მოუღებს: მეტ-ხორცი იქამდისა მარტო საშიში, ვიდრე ორგანიზმი ძილშია ან ავად არის, თორემ სიცოცხლეს მოწყურებულს ის ზედ ვერ დაადგება და სიმბიოზს ქართველ-სომხთა ერებისას ბოლო მოეღება.

რასაკვირველია, ეს ორივე მხარისათვის სასურველი უნდა იყოს, ვისაც არა სწყურია შუღლი, ან დაუსრულებელი ექსპლუატაცია.

ჩვენ მოუხმობთ ჩვენს თანამომკმეებს და თანამოაზრეებს სიღნაღში — სიფრთხილით ასწონ-დასწონონ ყველა გარემოება და არ აპყვნენ უბრალო გულის თქმას და მომენტით გამოწვეულ გრძნობებს: ბრძოლის იარაღი ცვალებადია, მაგრამ კეთილ გონიერებას უნდა ემორჩილებოდეს იგი ყოველთვის, თუ არ გვინდა კერძო მოვლენა საბაბად ვაქციოთ საზოგადო უბედურებისა.

გელეიშვილის ლექციაზედ

როგორც გახეივებმა მოიტანეს ამბავი, პ. გელიეშვილის ლექციაზედ ქუთაისში, არაჩვეულებრივი ამბავი მოხდა: სტვენა, ბოლოკისა და კვერცხის სროლა იქ, საცა „ილია ჭავჭავაძის პოეზიასა და პუბლიცისტობაზედ“ იყო ლაპარაკი. გაადღეს სცენიდან ლექტორი, რომელიც ბლალავდა ეროვნულ გრძნობას და ჩირქსა სცხებდა დიდებულ ილიას. ვკონებთ, არც ერთ ერში არ მოიძებნება ისეთი სულმდაბალი ელემენტები, რომელნიც მოჰკლავდნენ თავიანთ ერის დამამშვენებელ გმირს... მაგრამ ბარბაროსულ ხანაში, შესყიდული ნაძირალები საზოგადოებისა არ ინდობდნენ ღვთის მოციქულსა და წინასწარმეტყველებსაც... ეს კიდევ წარმოსადგენია, მაგრამ როდესაც მოკლულს გმირსაც არ ასვენებენ საფლავში, როდესაც იმისთანა (ღმერთო შეგცოდე) ინტელიგენტები, როგორც გელიეშვილები, წულუკიძენი და სხ. გამოდიან და საჯაროდ ჰგმობენ დიდებულებიდან ადამიანს იმიტომ, რომ ლაქიას ფული არ მისცაო, ან გლახს წყალი არ დაანებაო — ეს მხოლოდ საქართველოშია შესაძლებელი. მხოლოდ საქართველოშია შესაძლებელი, რომ მზეს ტალახს ასხავდნენ — შენს ბრწყინვალე სახეზედ შავი წერტილი რად არისო. მარტო საქართველოში ჰოიძებნება ისეთი მატლი — ადამიანი, რომელიც, გონებისა და გრძნობის მიწიერებაში ჩაფლული, ველარა ჰხედავს ზეცას, თავისი ვარსკვლავებით, მთვარით და ცისარტყელითა.

სულით ლატაკი უნდა იყოს ის ადამიანი, რომ უბრალო მომაკვდავსაც პატივი არა სცეს: de mortuis aut bene, aut nihil, არამტოუ დიდებულ ქართველს არ დაუვიწყოს მცირედი შეცოდებანი და მის საფლავზედ, საცა გლოვა-ტირილი გვმართებს, ასტეხოს აურ-ზაური, თავისი ღვარძლიანი გულნამცეცობით. ფინია რომ სპილოსა ჰყვებს — ადამიანს ეცინება, მაგრამ როდესაც ჩვენს ეროვნულ სიამაყესა და მასტადონტს, ადამიანის სახისანი დაჰყვფენ, დაჰყვფენ მის საფლავსაც კი — მაშინ ეს რაღაც ვაქხანალიასა ჰგავს, რომელსაც ადამიანური ალაგმვაც ველარ იკავებს. — ილია მოჰკლეს, ილია ჯვარს აცვს, ილიას ათასი ცილისწამება და ქორი დასწამეს სიცოცხლეშივე, ილია სასტიკად დასაჯეს მცირედი დანაშაულისათვის! სხვაგან ტანჯვის გვირგვინსა და შარავანდელს დაადგამდნენ — ჩვენში დასჯასაც არ აკმარებენ, მკვდარსაცა სთხრიან და სჯიჯგნიან, როგორც მხეცები. ლექციები თბილისში, ლექციები ქუთაისში, ბათომში, ოზურგეთში, ყველა სოფელსა და კუთხეში — რად, რისთვის? — ილია ფეოდალი და ჯამუში იყოვო... იყო, იყო! ილია ჯოჯოხეთის მოვლინება იყო, იგი უსასტიკესი, უქვემდრომელესი წერონი იყო საქართველოსი — მაგრამ ხომ მოჰკალით კიდევ ამისათვის და რაღა დაგრჩენიათ?! როცა ჯალათი კაცს დაჰკლავს, ან ჩამოაღრჩობს, მერე მიწას მიყრის და... მოისვენებს, ან სინანულით იქნება პირჯვარიც გადიწეროს და თქვენ, თქვენ, გელიეშვილებო და მახარაქენო, რა გინდათ კიდევ, რა? გინდათ ხალხს ჩაუნერგოთ სიძულვილი და უკუნიითი-უკუნისამდე ანათემა ათქმეინოთ? სადამდის მივა თქვენი სიმდაბლე და ღვარძლიანობა? ნუ თუ თქვენც სინიღისი (?) გაწუხებთ მზაკვრობისათვის და იმიტომ იახლებთ იარას თქვენსას და ქართველი ერისას? ან იქნება დაჰკარგეთ სინიღისი და დიდებულ საფლავზედ გინდათ დავლურიც სიბილწისა და სიბინძურისა დაუაროთ?

მაგრამ ხომ ხედავთ, ივსება ფილა მოთმინებისა და დასცხერით, მოასვენეთ დიდებული ქართველი, თქვენი ბილწი ენისაგან, თქვენი ლექციები-საგან.

*
**

ავტოკეფალია და სრულიად რუსეთის საეკლესიო კრება

ამ ჟამად სახელმწიფო სათათბიროში ირჩევა სახელმწიფო ხარჯთ-აღრიცხვა და, სხვათა შორის, როდესაც სასულიერო უწყების ხარჯთ-აღრიცხვას იხილავდნენ, თვით სინოდის ობერ პროკურორმა საბლერმა გამოსთქვა სურვილი და სათათბირომაც მხარი მისცა იმ მოსაზრებას, რომ ყველა საეკლესიო საკითხი გაირჩეს რუსეთის მომავალ საეკლესიო კრებაზე.

უეჭველია, ამ კრებაზედვე აღიძრება საკითხი ქართული ეკლესიის ავტოკეფალიის შესახებ. იმდენად საყურადღებო და დიდმნიშვნელოვანი საკითხია ეს საკითხი ჩვენთვის, რომ უდროო არ იქნება ორიოდ მოსაზრებით კიდევ მოვავაგონოთ ჩვენს საზოგადოებას მისი მდგომარეობა.

საკმაოდ გაზრდილია ქართული საზოგადოებრივი განვითარება და ამა თუ იმ საკითხის შესახებ თუ მთელი ერი, მთელი საზოგადოება თითქმის არასოდეს ერთხმად არ აღაღადღებდა ხოლმე ეს გასაკვირველი არ უნდა იყოს. მაგრამ აზრთა და მიმართულებების სხვა და სხვაობის მიუხედავად, ხშირად შესძლოა თითქმის მოპირდაპირე მიმართულებანი, სხვა და სხვა გზით ერთ დასკვნამდი მივიდნენ, ერთნაირად აღიარონ მიმდინარე საკითხის მნიშვნელობა.

ამიტომაც უსამართლობა და გაუგებრობაა მხოლოდ მიზეზი იმისა, რომ ზოგი „ისტორიკოსი“ და წარჩინებული ვინმე მებრძოლი რუსეთის „პატრიოტთა“ ბანაკიდან სწორედ ამ უთანხმოების მითითებითა სცდილობს ქართული ეკლესიის თავისუფლებას ძირი გამოუთხაროს. დახედეთ, ავტოკეფალიას მხოლოდ ქართული საზოგადოების სეპერატივული ნაწილი ებლაუქება, თორემ ქართველ ხალხს სრულიადაც არა სურს ეს ავტოკეფალია. თან გზა და გზა ჩვენ ხალხს, ქართველ ერს ეს საარაკო მისიონერები—ვოსტოროგოვები და ჰამფლეტისტი „მამა ბუტკევიჩები“, სრულს ურწმუნოებას უკიყინებენ. იმდენად გარყვნა ხალხი განსაკუთრებით უკანასკნელმა მოძრაობამ მაინც, რომ ისედაც გულგრილ ხალხს, სრულიად დაეკარგა სასოება და ეკლესიაში არც დადისო, დაგვიცინიან ეს ჩვენი არა მკითხვე ჭირისუფალნი და, წარმოიდგინეთ, ჩვენს გაწათლებას და მორჯულებასა სცდილობენ.

ვიმეორებთ, სრულიადაც არ არის გასაკვირველი რომ ჩვენს საზოგადოებაში ეკლესიაზე საერთოდ და მისი თავისუფლების შესახებ კერძოდ, მსგავსი შეხედულებისა არ იყოს ყველა მიმართულების ქართველი. რასაკვირველია, ჩვენი დასელები ვერ გამოე-სარჩლებიან თვით ეკლესიის ავტოკეფალიას, რადგანაც მათი უახლოვებელი მიზანი ამ საკითხში ეკლესიისა და სახელმწიფოსი სრული გათიშვაა და ამას კი ისინი მოვლიან არა ქართულ ეკლესიის განთავისუფლებისაგან, არამედ მთელ რუსეთში დემოკრატიული წესწყობილების განმტკიცებისაგან. ისინი იმისათვის იღვწიან და ამ აზრში აღრზობენ ქართული ეკლესიის საკითხს. ეს ხომ ასეა, მაგრამ ეს საკითხი იმდენად საყურადღებოა ამ ჟამად, რომ სრული სიჩუმით ვერც ეს ს.-დემოკრატები უვლიან მას გვერდს. თუმცა წაჯე-უკუჯეკობით დასახსიათებელი სიტყვა იყო, მაგრამ მაინც იძულებული გახდა მე-III სათათბიროში ე. გეგექკორი კათედრიდან მისთვის პასუხი გაეცა. ამ ჟამად ვერ შევალთ იმათ ტაქტიკის განხილვაში ამ საკითხის შესახებ, მხოლოდ უნდა აღვნიშნოთ, რომ იმას ცალმხრივად უცქერიან.

რაც შეეხება სოც.-ფედერალისტებს, ისინი უეჭველია ვერ დადგებიან ს.-დემოკრატების პოზიციაზე და მათსავით ყურს ვერ მოიყრუებენ, რადგანაც, როგორც დეცენტრალისტები პოლიტიკაში, ისინი მხარს უნდა უჭერდნენ ეკლესიის თავისუფლებასაც და თუ ეს ითქმის უკიდურეს მიმართულებაზე, რა თქმა უნდა ჩვენი საზოგადოების მეორე ნაწილი, სახელდობრ ეროვნული დემოკრატია და ნაციონალისტები უფროდინტერესებულები იქნებიან.

ეს საკითხი, სხვას ყველაფერს თავი რომ დაეანებოთ, იმითაც კი არის საინტერესო, რომ მას დიდი ეკონომიური მხარეცა აქვს, და საკითხავია რუსეთის ბიუროკრატიისათვის რა უფრო დიდმნიშვნელოვანია: ამ საკითხის სარწმუნოებრივ თუ ეკონომიური მხარე.

ჩვენ დაწვრილებით ვერ შევალთ ამ წერილში იმის განხილვაში, თუ კონკრეტულად მართლა რამდენი ქონება ჰქონდა და ჩამოართვეს და ისევე უნდა დაუბრუნდეს ქართულს ეკლესიას ავტოკეფალიის აღდგენის შემდეგ, მხოლოდ უკვე ცნობილია, რომ ეს ქონება რამოდენიმე ათეული და ასეული მილიონებით აღირიცხება.

მართალია, ავტოკეფალიას ჩვენთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი თვით შეგნების და თავისუფალ განვითარებისათვის და ამ მხრით იგი პოლიტიკის სფეროში იმყოფება, მაგრამ ეს ეკონომიური მხარეც რომ არ იყოს მართა პოლიტიკური ელფერი ვერ გააძნელებდა ჩვენთვის მის განხორციელებას. ქართულ ეკლესიას უნდა დაუბრუნდეს წართმეული ქონებაც და ეს ქონება იმდენია, რომ ეკლესია თავის თავს თითონ შეინახავს და ქართველ ხალხს ეს მძიმე ტვირთი შესამჩნევად შეუმსუბუქდება. ამ რიგად, რომელ წრეშიაც უნდა გადაიხედოთ, ავტოკეფალიას ვერც ერთი ვერ შეხედავს გულგრილად და თუ ეს ხდება, მხოლოდ შეუგნებლობით და შეცდომით. ასე რომ ეკლესიის განთავისუფლება 1783 წლის რუსეთთან ხელშეკრულების მე-VIII მუხლის მიხედვით თითქმის მთელი ერის გულისთქმაა. გარდა ამისა, ჯერ ხომ ქართველებშიც ბლომად მოიპოვება მორწმუნე ელემენტიც, რომლისთვის უბრალო რამ არ არის ქართული ეკლესიის სინოდის მიერ დატყვევება. განა მართლა ყველა ვოსტორგოვ-ბუტკევიჩივით ბრმა არის ან ძალად ბრმადებიან, რომ ვერ დაინახონ ის მიზეზი, რის გამოისობითაც თანდათან ურწმუნო ხდება და უფრო და უფრო გაუბრბის ეკლესიას ქართველი ხალხი.

ამ საკითხის ბედი თითქმის გადაწყვეტილია რუსეთის მომავალ კრებაზედ, თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ ორ წინასწარ კრებას, სადაც ვოსტორგოვებმა გაიმარჯვეს და, თუმცა მთავრობამ პირდაპირ უჩვენა რა ფარგლებშიაც უნდა განეხილათ ეს საკითხი, ე. ი. მხოლოდ კანონიური მხრით უნდა განეხილათ, მაგრამ მაინც პოლიტიკაში შესტოპეს.

რუსული ეკლესია, რომელიც თითონ ასეთი თავგამოდებით, თუ კი აწინდელ სასულიერო წოდებას ძალუძს თავგამოდება, იღვწის და იბრძვის რუსეთში პატრიარქობის აღდგენისათვის, იმავე დროს, სრულიად ულოლიკოდ და სამარცხვინოდ ებრძვის ამგვარსავე მისწრაფებას თავისი უფროსი დის, ქართული ეკლესიისას და ეგ ახირებულება თვით მინისტრმა სტოლიპინმაც კი აღნიშნა იმ დროებში.

რუსული ეკლესია, რომელმაც სიხარულით გადაიგდო მე-XVII საუკუნეში საბერძნეთის ეკლესიის უღელი და, რა თქმა უნდა, არაფრის გულისათვის არ დაუთმობდა იგი არავის ამ დამოუკიდებლობას, აგრე მოუკიდებლად იღვწის იმ ეკლესიის მი-

მართ, რომელმაც IX—X საუკუნით მაზე აღრე მოიპოვა თავის უფლება და დამოუკიდებლობა და სურს დააკანონოს ის უსამართლობა და უკანონობა, რომელიც ამ ასი წლის წინად მოხდა.

განა რუსეთის ანაფორიანმა პოლიტიკანებმა არ იციან და ვერა ხედავენ, თუ როგორ გადალახეს საეკლესიო კანონები, როდესაც ქართული დამოუკიდებელი ეკლესია უცხო ეკლესიას და ისიც სინოდს დაუქვემდებარეს, მაგრამ ამისთვის ისინი თავს არ იცხელებენ.

მომავალ კრებაზედ, რა თქმა უნდა შეეცდებიან ეს უკანონობა დააკანონონ და ამიტომაც მოუწოდებენ მსოფლიო პატრიარქთაც კრებაზე, მათი ავტორიტეტით ისარგებლონ მაგრამ იგი კრებაც ვერ დააკანონებს ამას, რადგანაც ეკლესიური კანონებით ეგ შეუძლებელია.

აგრედვე ფრიად საყურადღებოა, რომ ასე უყურადღებოდ დასტოვეს და გაუჩუმდნენ იმ საკულისხმო ფაქტს, რომ ანტიოქიის პატრიარქმა გერმანმა დასწრებაზე უარი განაცხადა და სხვათა შორის ის მიზეზი აღნიშნა, რომ არა მსურს ხელი მოუშაროთ ივერიის ეკლესიის თავისუფლების დასამარებას, რადგანაც ეგ ეწინააღმდეგება საეკლესიო კანონებსო. რას იტყვიან დანარჩენი პატრიარქები. დიდს იმედებს მათზე ვერ დავამყარებთ, რადგანაც საბერძნეთის ეკლესიაც დიდი ხანია შეირყა და მასთან ჯგველსაც ხერხელით ამოიყვანს ენა ტბილად მოუბარი“.

ჩვენს გაზეთებში ამასწინად უცაბედათ გაკენწლეს ის საკითხი, ამ კრებას უნდა დაესწრენ თუ არა ჩვენი ეკლესიის წარმომადგენელნიო. ჩვენს ჟურნალში ავღნიშნეთ მაშინ ორივე მოსაზრება და საჭიროდ ვსცანით დასწრება.

დიად, ჩვენმა სამღვდელოებამ ამ საკითხში გამოცდილი ვგზამენი უნდა დაიჭიროს და ძალიან ფრთხილად უნდა იყვენ, რომ საშვილიშვილო დანაშაული არ ჩაიდინონ თუ ვერ გაგზავნით ღირსეულს მოამაგეს ქართული ეკლესიისას, რომ გადაწყვეტით განაცხადოს ჩვენი ურყევი მოთხოვნა, მაშინ აგრედვე მტკიცედ და ურყევად აქედანვე უარი უნდა გამოცხადდეს იმ კრებაზე დასწრებისა და გზაც თითონვე ვეძიოთ საკითხის მოსაგვარებლად.

სახ. სათათბიროს კომედია

— როცა სახლს ცეცხლი უკიდია, ფანჯარებს ვინა ზოგავს, სთქვა ერთმა მინისტრმა.

— რუსეთში, ღვთის მადლით, არა გვაქვს კონსტიტუცია, სთქვა მეორე მინისტრმა.

— რუსეთში ასე იყო, ასე არის და ასე იქნება სთქვა მესამემ.

ფანჯრებთან სახლსაც მოუნგრის კედლები და სახურავი.

კონსტიტუცია მართლაც არავის უნახავს რუსეთში.

ასე იყო, არის და იქნება.

მაგრამ მაინც არის გულუბრყვილო ხალხი, რომელსაც ჰგონია, რომ მარტო შუშები და იმტერა,

რომელიც ხედავს „დუმას“ სათათბიროში, რომელსაც იმედი აქვს, რომ ასე არ იქნება და ასტყდა აყალ-მაყალი... რაზედ?

ჩხვიძე პასუხის გებაში მისცეს!

20 დეპუტატი სათათბიროდან გამორეკეს!

კადეტებმა ბიუჯეტის დამტკიცება... იუარეს მორცხვად!

განა რა მოხდა არა ჩვეულებრივი?

პირველმა მინისტრმა მთელი სათათბირო დაითხოვა და თავისი კანონი გაიყვანა დასავლეთ გუბერნიებში.

მეორე ყურსაც არ იბერტყავდა „სალაყბოს“ *) ნალაპარაკეზედ.

მესამემ დაცინვით უთხრა ლენის აწიოკების შემდეგ: ასე იყო, არის და იქნება.

დღეს კი უკვირთ, რომ ჩხვიძე სამართალში მისცეს, 20 დეპუტატი დაითხოვეს.

რა არის აქ გასაკვირველი?

მე მიკვირს, რატომ სულ არ დაითხოვეს ის „სალაყბო“, რომელიც მხოლოდ დაყობაში იმოდენა სახაზინო ფულსა ხარჯავს, როდესაც ეს ფული შეიძლება მოხმარებოდა საზღვრების დაცვას, მოხმარებოდა უფრო მძიმე ტყვია-წამალს, ვიდრე მსუბუქი სიტყვაა, უფრო მკრელ ხიშტებს, ვიდრე ჩხვიძის, როდიჩევის ან მილიუკოვის მკვეთრ „რეჩებია“ ან გელოვანის მკერმეტყველური დუმილი... ავტონომიაზედ... ისეთ დუმილი, როგორც... თამა-

მი ბავშვები რომ დაიბადებიან, ლაპარაკს იწყებენ, მაგრამ პირველსავე ავადმყოფობაზე ენა ჩაუვარდათ და დიდხანს, დიდხანს... როდეს აქეთია, ღმერთო? ჰო, პირველ იანვარს აქეთია, ხმას ვეღარ ამოიღებენ...

ჰო, რას ვამბობდი...

რამ ააღლევა ხალხი, რამ შეაწუხა? პირიქით, უნდა უხაროდეს, რომ ბიუროკრატია ერთხელ სიმართლის თქმა მოინდომა და თვალთმაქცობას თავი დაანება: აქამდის ამბობდა: ღვთის მადლით არა გვაქვს კონსტიტუციაო და თან საზღვარ-გარეთელ სტუმრებს „დუმაზედ“ უჩვენებდა s'il vous plait, voila notre Constitution და ლაქუცით ელიმებოდა: ფულს ხომ არ გვიბოძებთ ზარბაზნებისათვისაო. დღეს კი წილაბი აიხადა და იმ დუმას, რომელსაც ჩამოათაღა, რაც კი ჩამოეთლებოდა და ხობოზიკები შეიწვა,—გამოუცხადა:

He смѣть свое сужденіе имѣть! და ჩხვიძე სამართალში მისცა.

რა არის აქ გასაკვირველი?

თითქო ახალი ამბავი იყოს.

თითქო ახალი ხილია, რომ ჩხვიძეებს სამართალში აძლევენ, თითქო ამისთანები გვენახოს ამ ხნის განმავლობაში.

— ასე იყო, არის და იქნება.

— რუსეთში, ღვთის მადლით, არა გვაქვს კონსტიტუცია.

ნაცარა.

ძია ფრანცი

(დ. ტომასი)

ძია-ჩემი ფრანცი სამსახურთავდასუბუღი შაიორი იყო.

ერთხელ დედა-ჩემს მოსწერა: შენი შვილი აქ გამომიგზავნე, კაი კაცად ვაქტვეო. ბევრს არას გამოგარათმეჯ, თვეში სულ 80 მარკად დაგისვამ მაგის შენსკასათ. დედა-ჩემსად ძლიან გაუხარდა, ამკიდა გუდა-ნაბადი და გამისტუმრა იმ ქალაქში, სადაც ბია-ჩემი ცხოვრობდა. ძლიან დადონდა. ძია მეხუთე სართულში იდგა, გარშემო სულ მაღალი სხალები იყო ამართული; ერთი ბადი არსდა სჩანდა, რომ ადამიანი გართობლიყო.

თამაშობა არ შეიძლებოდა და არც არავინ იყო ისე-

*) Parliament=სალაყბოს.

თი, რომ ჩემთან ეთამაშნა. ძია ფრანცი და ძალუა ანა ქორივით სულ თავს დამტრიალებდნენ, თვალი ეჭირათ ჩემზე, ეშინოდათ, ემხნდ არაფერი ჩაიდინსრა ისეთით. ძია ძალიან მკაცრად მეპურობოდა და, როცა კი დამინახავდა, მუდამ იმას მეუბნებოდა: დამტა შე არამხადა, შენთვისაც მოვიცლით.

მეტი რა ხარა იყო, მეხუთე სართულის ფანჯრებიდან უნდა მეფურთხნა ქუჩაში, რომ გული გამეყოლებინა. ფურთხს წკაპანი გაქქინდა მიწაზე; ხანდისხან გამფელელებს ეცემოდა თავზე, და გინება ისმოდა. მე ვიცინობდი, მაგრამ უნდა გითხრათ, რომ მხიარულად მაინც არ ვიყავი.

მასწავლებელს თვალის დასანახავად ვეჭვავებოდი. შესაო, — მეუბნებოდა, — ცუდი სახელი მოიტანე თანაო.

სტუეოდა. მე თან არაფერი მომუოლია. რექტორის ცოლს დამის ჭურჭელში სოდა ჩაუვყარე და იმიტომ დამივარდა ცუდი სახელი.

მაგრამ ეს კარგა ხნის ამბავი იყო, და სწორე გითხრა, არა ღირდა იმათ, რომ მასწავლებელს იმის გულისთვის აგეთავალწუნებინე.

ძია ფრანცი მასწავლებელს კარგად იცნობდა და ხშირად დაიარებოდა იმის სახელში.

ორივემ გადასწევიტეს, ანტობისთვის დრო აღარ მოეცათ ჩემთვის.

მოვილოდი თუ არა სკოლიდან შინა, მაშინვე გაკვეთილებს ვუფდებოდი.

ძია თვალს არ მაშორებდა და სულ შემუქრებოდა: დამტა, დამტა, რა გიუო მე შენაო! შენ კიდევ რადსაც ეშმაკობ განაო?

ერთხელ ართმეტიკული ამოცანა მომცეს გასაკეთებლად; ვერ გავაკეთე და ძიას მივმართე. ძია დახიზებული იყო დედა-ჩემთან — უნდა მომშეკლებოდა, როცა გამიჭირდებოდა. ძალუაც მეუბნებოდა, ძია-შენა ძალიან ჭკვიანი კაცი და ბუერს რამეს ისწავლი იმისგანაო.

მეც იმიტომ მივმართე ძიას, მიშეგლე-შეთქი, ვუთხარი. წაიკითხა ამოცანა.

— კიდევ ვერ ისწავლე გაკეთება, შე უვარგისო შენა? — მითხრა ძიამ. — ეს სომ ძალიან ადვილი ამოცანაა.

ჩაჯდა და დაიწყო ამოცანის გაკეთება.

მაგრამ საქმე არც ისე ჩქარა მიდიოდა წინა. გააკეთე-მეთქი, ვეკითხებოდი მე ბიძა-ჩემსა, ის კიდევ უდიერად ილანძლებოდა და ჯავრობდა.

მხოლოდ ვახშმის წინდა მომიტანა გამოანგარიშებული ამოცანა და მითხრა: ესლა კი შეგიძლიან დასწერო; ამოცანა ძალიან ადვილია, მაგრამ მე სომ სხვა საქმეებიც მქონდა, შე სულელო, შენაო!

გადავწერე ამოცანა და მასწავლებელს წარუდგინე. ხუთშაბათს რვეულები დავვიბრუნეს. მეტონა, ხუთი მეულებოდა, და ორი კი დავინახე, მთელი ფურცლები წითელი მეღნით იყო აჭრელებული.

— ასე სულელურად მარტო ვირი თუ გააკეთებდა ამოცანას — მითხრა მასწავლებელმა.

— ეგ შე არ გამიკეთებია. — ვუთხარი მე. — ბიძა-ჩემმა გააკეთა და მე კი მხოლოდ გადავწერე.

მთელმა კლასმა, როგორც ერთმა ადიაიანმა, კადიხარხარა.

— შენ თავხედი მატუყარა ხარ. შენ სატუსალო მოგელის. — მითხრა წამოჭარხლებულმა მასწავლებელმა და ორი საათით კარცერში ჩამავლო. სახელში ბიძა გამზადებულიყო ჩემდა სცემრად (წესდაა ჭქონდა: როცა კი დავიკვიანებდი, მტემდა).

— შენი ბრალია, შენი, რომ დავიკვიანე! — დაუვირე მისვლისთანავე. — ამოცანა სწორედ ვერ იყო გაკეთებული. მასწავლებელმა სოჭვა: ასე ამოცანის გაკეთება მხოლოდ ვირს შეუძლიანო.

ცემა მაინც არ ამტდა: ბიძა ჩემმა კარცერის მითავახა და გარედ გავიდა.

ჩემმა ამხანაგმა ჭენრის გრეატურმა მიაშობ მერე: ქუჩაში ბიძა-შენი და მასწავლებელი ვნახე, ერთად მიდიოდნენ და ცხარეთ ლაპარაკობდნენო. ბიძა-შენი ხშირად ჩერდებოდა და მასწავლებელს რადცანს უმტკიცებდაო.

მეორე დღეს მასწავლებელმა გამიძახა და მითხრა:

— ხელმეორეთ გადავთავალიერე შენი გაკეთებული ამოცანა. სწორეა, მაგრამ ძველი წესით არის გაკეთებული. ეგ წესი ესლა აღარ იხმარება. მართალია კარცერში ჩავსვი, მაგრამ ეგ არაფერი. შენ მუდამ კარცერის ღირსი ხარ, მერე ამსთანავე ამოცანა შეტელომებითაც გადაბეწვრა.

სახელში რომ დავბრუნდი, ესლა ბიძა-ჩემმა მომმართა სიტუეით.

— მე ველაპარაკე შენ მასწავლებელსა. — მითხრა ძიამ. — ამოცანა სწორედ უოფილა გაკეთებული, მაგრამ შეს უტელისეუროდ გადაგიწერია, შე ბილწო, შენა!

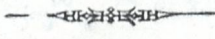
ხელავთ, მოილანარაკეს და მე გამოგედი მტუყანი!

მალე დედა-ჩემისაგან წიგნი მომივიდა.

— ძია-შენი გიჩივის, შელო. — მწერდა დედა. — ასე მითვლის: აღარ დავენმარები შენ შეღლსა, უბრალო გაკეთებულ ამოცანის გადაწერაც არ შეუძლიან და ამის გამო უხერხულ მდგომარეობაში ვვარდებით.

ერთი ამ არამხადას უუერეთ და რა მიუწერია!

ირ. სონლულაშვილი.

თამარის დღე

ყოველ საკითხს შეიძლება ჩვენ სხვა და სხვა მხარიდან მიუახლოვედეთ და განვიხილოთ, მაგრამ ბევრი საკითხი არ არის ისეთი ყოველი მხრით საინტერესო და დიდმნიშვნელოვანი, როგორც პიროვნება იმ უკვდავ ადამიანისა, რომელიც მეთორმეტე საუკუნის ქართველობამ სამეფო ტახტის ღირსად გააჩახადა და შემდგომში შთამაავლობამ დიდების და სიწმინდის შარავანდელით შემოსა.

რა თვალთაც არ უნდა შეხედოთ თამარ მეფეს, იგი იმდენად ყოველმხრივი და იმდენად მრავალფეროვანი პიროვნებაა, რომ საკმაო მასალას იძლევა ისტორიული, თუ პოლიტიკური, თუ ეკონომიური, ან ხელოვნების სფეროში კვლევა-ძიებისათვის-

ამ სახელში შეერთდა წარმოდგენა ჩვენი ერის სიძლიერეზე, ჩვენი კულტურის მდგომარეობაზე ჩვენი თვით-შეგნების განვითარებაზე: როგორც ბავშვების ხანა არის ადამიანისათვის საამური მოსაგონარი, რადგანაც იგი იმ დროებში პირველად გრძნობს თავის თავს, პირველად მაშინ აუთამაშდება შეგნების და თვით-შეგნების აღლო, აგრედვე ქართველი ერისთვისაც თამარის დრო არის ის ნეტარად მოსაგონი დრო.

სხვა და სხვა ხელსაყრელი მიზეზებისა და პირობების წყალობით იმ დროს მიაღწია ქართველი ერის ყოველ მხრივმა განვითარებამ თავის უმაღლეს წერტილს და ერის უმაღლეს განცდათა გამოხატველად და მტვირთველად განგებ ქალი აიჩნია. არ ეუცხოვა, არ იუკადრისა ქართველობამ, არ შეშურდა ქართველ მამას ქართველი ერის წინამძღვრობა, მოწიწებით მის წინაშე მუხლი მოიყარა და თვისი ძალა ქვეყნის საკეთილოდ მის სათნოებას, მის სინაზეს, მის ღვთიურ სილამაზეს გარს ზღუდელ შემოარტყა.

მართალია, კაცობრიობის წარმოდგენით ქალთა ბატონობაზედ ლეგენდებიც კი შემდგარა, მართალია თითქმის, ყოველ ასე თუ ისე, კულტურულ ერს ჰქონია და გამოუვლია რომანტიული ხანა, რომ ანტიური განწყობილება ქალისადმი; სემირამიდა, კლეოპატრა, ჟანა-დარკი არიან გამოხატველი სხვა და სხვა დროს, სხვა და სხვა ერის სხვა და სხვა გვარ განწყობილების მაჩვენებელი. ადამიანის გაჩენიდან, ე. ი. სქესთა ვითარებიდან, იმ დროიდან, როდესაც სხვა და სხვა სქესი გამოინაკვთა ქალი მთელი სამყაროს გამოცანად შეიქმნა. მამაკაცისათვის ქალი აურაცხველ სხვა და სხვაობისა და შეურიგებელ წინააღმდეგობათა მატარებლად შეიქმნა.

მამაკაცმა თავისი ფანტაზიით პირველ ქალს დაადო ქვეყნის ცოდვა ტვირთად პირველი ცოდვის მიზეზად იგი დასახა. ამავე მამაკაცმა და იგი-

ვე ქალი გამოიყვანა ქვეყნის მსხნელად გააღმერთა და თაყვანი სცხა. ამავე ქალისაგან მიიღო საქართველომ სიყვარულის, სათნოების და ლომობიერების მცნება და გაღმერთებული ადამიანის ბრწყინვალე სარწმუნოებით ამავე ქალმა გავგანაღოთა. ქართველები დიდი ხანია შეჩვეულნი იყვნენ პატივისცემას და თითქმის გაღმერთებას ქალისას და ამიტომაც საჭირო არ იყო უცხო ქვეყნების, მეზობლების გავლენა და მაგალითი, რომ ქართველთა უმაღლეს აღფრთოვანების ხანაში ეს შეხედულება უკვე დასრულებულ კულტად გადაქცეულიყო.

თუ შეხედვლობაში მივიღებთ იმ დროინდელ ჩვენს უახლოვლებს მეზობლებს, რომლებთანაც გვიხდებოდა ურთიერთობა და რომელთა მწერლობის ზედგავლენას განვიცდიდით. უნდა ერთი შეხედვით ამ კულტის შექმნაც ამ გავლენას მივაწეროთ, მაგრამ ეს არ არის მართალი. პირიქით, თუ მაგალითად აღმოსავლეთისაკენ ვადვიხედავთ, იქ სპარსეთის ცხოვრება სრულიად საწინააღმდეგო სურათს გვაძლევს.

შეადარეთ „ფეფხის ტყაოსნის“ გმირები, ნესტანი და თინათინი ვისრაჰიანისა, ამირან-დარეჯანისა და სხ. ნაწარმოებთა გმირებს და დაინახავთ, რომ როგორც ხასიათებით, ტიპებით, აგრედვე მდგომარეობით არავითარი მათ შორის არ არის. რა თქმა უნდა ამ კულტის შემუშავებაში დასავლეთ ევროპის რაინდობას მეტი გავლენა ჰქონდა, მაგრამ მის შეთვისებას თვით ქართულ ნიადაგშიაც ჰქონდა ფესვები ღრმად გადგმული.

ამნაირად თამარი, თამარის მოგონება, თამარის დღე ჩვენთვის ღირსმნიშვნელოვანია ამიტომაც უმთავრესად, რომ იგი მაჩვენებელია ჩვენი თავისებულობისა და კულტურობისა, ხალხმა მიაღწია იმ შეგნებამდე, რომ არ ეჩოთიერებოდა სქესთა თანასწორობაზედ დაპარაკი და ქალი გაამეფა. იმდენად ღირსშესანიშნავია ეს მოვლენა, რომ ჩვენს დროში ბევრს ანცივიფრებს ბევრს ვერ შეუგნია მნიშვნელობა თამარის დიდი ლეგენდისა და აი კიდევ გამოჩენილმა მწერალმა კნუტ ჰამსუნმაც ვერ შეიძლო მისი სიღრმის გაზომვა და ამ რამოდენიმე წლისწინად ყოველად უმსგავსო დრამა დასწერა თამარის შესახებ.

თამარი ქართველებისათვის სიმბოლოა. თამარი გამოხატველია ერის მთელი ვითარებისა. თამარის დრო უმშვენიერესი დროა ჩვენი ერის ისტორიაში იმიითი მაინც, რომ „მისთვის ოცნება გუფს გაკვიანთლებს სუფს მიაჩიკებს შუება და ღხეჩას ჩანჯიც მკასნის აღფრთოვანება მის სადიდებლად დაიწყებს ჟღერას“...

უცნობი.

აშურიანის გარშემო

მოძრაობის შემდეგ ჩვენი მემამულეები სკლილობენ გამოემშვიდობონ თავიანთ მამულებს. გლენკაცობა, ჯერ დაიმედებული, რომ მიწები უფასოდ დაგვრჩებაო, რაკი დარწმუნდა გაძლიერებული რეაქციის დროს, რომ იმედი ტყუილია, ისევე თვითონ შეეცადა მამულის შესყიდვას. უკანასკნელ წლებში აუარებელი მამული გადადის გლენკაცობაზედ, როგორც რუსეთში ისევე ჩვენში საგლენხო ბანკის წყალობით. ქართლში ამ საერთო მოვლენაში შეიტანა დისონანსი კაპიტალმა, როცა მანთაშევმა აშურიანი დაინარჩუნა. მე მინდა გავჩერდე იმ მიზეზებზედ, რომელთაც ხელი შეუწყვეს ამ ბარბაროსულ შესყიდვას.

ს. მეტეხი აქამდის იკვებებოდა აშურიანით. მეტეხელებს მტკვრის გამოღმა საკუთარი მიწა ნაკლები აქვთ და იძულებულნი იყვნენ მტკვარს გაღმა აშურიანი ეხნათ. დიდ გაჭირვებას განიცდიდნენ მეტეხელები მტკვრისაგან, სანამ ბორანს გააკეთებდნენ: ბევრი წარმოსადეგი, ჯანით სავეე გლენკაცი გამოუსალმებია სიცოცხლისათვის მტკვარს გასვლა-გამოსვლაზედ, ბევრი ძნით დატვირთული ურემი ხარიან-კამეჩიანთ შთაუნთქავეს თავის ულმობელ—მოცინარე ტალღებში... გაჭირვება აიძულებდა გლენკაცს ეყურებია სიკვდილისათვის თვალღებში... ბორანმა ამ მხრივ დიდი შეღავათი მისცა მათ და იმ გაჭირვებას აღარ იტანენ... ცხოვრების პირობები შეიცვალა, ხალხი გამრავლდა, მიწა უარესად დააკლდათ, მოძრაობისაგან გლენკაცის მდგომარეობა არ გაუმჯობესდა; მეტეხელებიც შეეცადნენ თავისი ცხოვრების პირობების შეცვლას და თ-დ წერეთლის წილი აშურიანზედ შეისყიდეს. ამავე დროს სკლილობდნენ შეესყიდნათ ღენერალ ამილახვრის წილი. მაგრამ... აქ ცოტა უნდა შეეჩერდე და ავლნიშნო ერთი ღირსშესანიშნავი ფაქტი. როდესაც მეტეხელები ყიდულობდნენ თ-დ წერეთლის წილს, ამორჩეულთა რიცხვს შეეკედლა ორი გახრწნილი და სინიდის დაკარგული პირი*), რომელთა ხელში, როგორც გაგებულ ხალხისა, სოფლის ფული აღმოჩნდა და იმათაც არ დაინდეს და გაუფლანგეს ათას-ხუთასი მანეთი. საწერეთლო მამუ-

ლი ეხლაც დაგირავებულია და წრეულს კინაღამ ათ თუმანში გაიყიდა. ამ მამულმა იმსხვევრბლა აქური შეგნებული გლენხი დ. კ., რომელსაც იმ გათახსირებულმა პირებმა კატორღა მისაჯგებინეს, როდესაც მან როგორც ამორჩეულმა პირმა ფულის გაფლანგვა აღმოაჩინა და წინადადება მისცა მათ ფული შეეცათ. დ. კ. ეს საიდუმლოება ციმბირში თან წაიღო. იგი მოელოდა სასჯელის პატიებას და რა რომ ველარ ელირსებოდა სამშობლო ცის დანახვას, მოსწერა მომრიგებელ შუამავალს თხოვნა და აღუნუსხა ყველა საქმის ვითარება სოფლის ფულის გაფლანგვის შესახებ.

— ამტენი ფული დავხარჯეთ შენი ქირიმე, ჩივიან მეტეხელები, თოქო ყველამ ჩვენი წილი შევიტანეთ და ე რალათ გვთხოვენ სარგებელი შემოიტანეთო?! ოი, „პავერნიებო“ თქვენ ხართ სოფლის ამომგდები. ასე გულამომჯდარი მოსთქვამს მეტეხელი, იცის ნამდვილი მისი დამლუბველი ვინც არის, მაგრამ შიში აქვს და ხმა ვერ ამოუღია, რადგან იცის რომ იგი ღონიერია და მასთან ვერას გახდება. ისინი კი თავიანთვის კეთილად და არხენად სცხოვრობენ, ყიდულობენ თავიანთვის მამულს, იშენებენ ვენახს, აერთიანებენ მამულს. მეტეხელები ამათი ქვევით ძალიან შეშინდნენ და ველარა ბედავდნენ „ღენერლის“ წილის შესყიდვას.

— ე შვილო, ეგ წერეთლის მამული ვერ დავგრჩენია, გაგვატყავეს, ფული შეგვიქამეს და ახლა ეგ არ გვეყო, რომ სხვას შევაქამოთ! ამბობდნენ მეტეხელები, როცა ეუბნებოდნენ ამილახვრის წილი შეისყიდეთო. ამასთან ხმა გაფარდა, რომ ღენერალ ამილახვარს სიკვდილის წინ ანდერძი დაუგდია თავის შვილებისათვის: „მეტეხელებს ნუ გასწირავთ და აშურიანი სხვას არავის მიჰყიდეთო“. (რამდენად დაუფასებიათ მამის ანდერძი შვილებს, მათი ქვევა ამტკიცებს): ეს ხმა გლენკაცებს გულს უმაგრებდა და აშურიანის გამანთაშოვება მეხივით დაატყდათ თავზედ. თავხარდაცემული მეტეხელები დიდ საგონებელში ჩავარდნენ. აშურიანის დაკარგვამ წაჰკრა კისერში მეტეხელებს, დაფაცურდნენ „სხვა მამულიც არ გამოგვეცალოს ხელიდან და ყულები არ დაგვექრასო“ ღ შეეცადნენ წვრილი მამულის შესყიდვას. აშურიანის მომიჯნავე მამული შუა მთის ყიდვა მოისურვეს. აირჩიეს პატიოსანი კაცები, შეაგროვეს ფული და სასყიდლად თბილისში გამოგზავნეს. საგლენხო ბანკში, რომელსაც ეკუთვნის შუა მთა, ცივი უარი მიართვეს: „შუა მთას არა

*) მათ ვკარგებ, როცა საჭირო აქნება, კაცნობებთ საზოგადოებას.

ვყიდით, რადგან ეგ მამული პოლიგონში შედისო“. წარმოიდგინეთ როგორ დახოცილები დაბრუნდნენ სოფელში.

პოლიგონის დაარსებამ დიდ საგონებელში ჩააგდო მომიჯნავე სოფლები ყარაღაჯი, გრაკალი, სასირეთი, ბარნაბიანთკარი, მეტეხი, გომი... ეს სოფლები იჯარით იღებდნენ სწორედ იმ მამულს, რომელის აქეთა მხარეს დაიკავებს მომავალი პოლიგონი, ისე რომ ტირიფონაზედ მოსახლე სოფლების გაქვივრებას ეს სოფლებიც განიცდიან. ამასთან ერთი უცხო ხმებიც დადის სოფლებში, ვითომ საიდუმლოდ აგროვებენ ცნობებს აქაურ მდებარეობაზედ და აყრილი სოფლების შიგ ჩასახლება ჰსურთო. რამდენად მართალია ეს ხმები არავინ იცის.

მანთაშევის აშურიანზედ აქამდისინ მუშაობდნენ, ქარხნისათვის ეზიდებოდნენ ქვიშა რიყეს — ახლა კი ტელეგრამით შეაჩერეს მუშაობა, რადგან ეს მამულიც პოლიგონის ალაგში მომხვდარა.

თ. ახირებული.

მცირე შენიშვნა

პოლიტიკურ თავისუფლებას მოკლებულ ერის შინაგან ძალას, მისი ორგანიზმის ერთიანობას შეადგენს ხოლმე უმთავრესად სხვა და სხვა კულტურულ და ეკონომიურ ორგანიზაციათა მჭიდრო კავშირი, მათი მოქმედების შეთანხმება და მიზანთან შეწონვა. თუ ერს, არა აქვს ერთი რომელიმე დაწესებულება — მთავრობა იგი, მეფე, პარლამენტი, თუ სხვა რა, არა ჰყავს მოთავე ორგანიზაცია, რომლის განსაკუთრებულ დანიშნულებას შეადგენდეს მთელი ერის ყოველმხრივ ინტერესებზედ ზრუნვა — მაშინ თვით პერიფერია, მაშვალი ორგანოები იღებენ ამ როლს თავის თავზედ და გამოჰყოფენ ისეთ ნაწილებს, რომელნიც ინტერესთა ერთმანეთთან შეგუებით ჰქმნიან საერთო ორგანიზმის ჯანმრთელობას და სობენ ძალთა უბრალოდ დაქსაქსვას. ასეა ყველგან, საცა პოლიტიკური ცხოვრება უმთავრესით მოსპობილია, მაგრამ ერი კი არ ათქვეფილა, არ გახსნილა იმ ზღვაში რომელიც გარს შემოხვევია. ასე იყო ისტორიულად, ასე იყო ისტორიულ ხანის წინ; ასე იყო საბერძნეთის,

რომის და სხვათა მფლობელობის დროს; ასევე ხდებოდა უკანასკნელ დროს საბერძნეთსა და ბულგარეთში, ასევეა ჩეხიასა და პოლონეთში; სულ უკანასკნელ დროს უკრაინასა და სომხეთშიაც. ეს პირუცველი კანონია ერთა ცხოვრებისა. ასევე უნდა იყვეს ჩვენშიაც. ჩვენ არა გვაქვს რომელიმე ერთი დაწესებულება, რომელიც ზრუნავდეს ჩვენს საერთო ეროვნულ ინტერესებზედ, ენაზედ, ტრიტორიაზედ, ეკონომიურ კეთილდღეობაზედ და სხ., რადგან გაბატონებული ბიუროკრატია პირიქით და ინტერესებულია, შეუფერხებლობისა გამო, ჩვენს ათქვეფვასა და გახსნაში, ჩვენს რუსიფიკაციაში; ჩვენ არა გვყავს საკუთარი არჩეული თვითმართველობა არამცთუ საერთო ეროვნულ საქმეებისათვის, არამედ ცალკე დაბა-ქალაქთა და სოფელთა ინტერესების დაცვისათვისაც. ჩვენ დაქსაქსულნი ვართ. ამიტომ უაღრესად საჭიროა შეკავშირება, კოორდინაცია ჩვენის ძალებისა და გამონახვა იმ საფუძვლისა, რომელზედაც ყველა ჯგუფი იპოვნიდეს ხელმოსაკიდებელს, რომ საერთო საქმე გამაგრდეს, ეროვნული შეგნება განმტკიცდეს.

მაგრამ განსხვავება ჩვენსა და სხვა პატარა, თუ დიდ უფლებო ერთა შორის, საუბედუროდ იმაშია, რომ კულტურულ-ეკონომიური ორგანიზაციებიც ნაკლებად გვაქვს ძალიან, და რაცა გვაქვს, ისეთი სუსტნი, რომ მათი გაერთიანებითაც ნაკლები ძალა შეიქმნება. ამით აიხსნება, რომ უაღრეს როლს ამ შემთხვევაში თამაშობს პრესა, საცა გამოითქმება ხოლმე სხვა და სხვა მიმართულების და ჯგუფის შეხედულობა. მარტო პრესის საშუალებით შეუძლიან ქართველ ერს ხმა მიაწვდინოს ერთმანეთს და თავისი გულნადები უთხრას, რადგან არ არსებობს სხვა თითქმის არც ერთი დაწესებულება, ან ადგილი, საცა შეიძლებოდეს ლეგალურად ეროვნული პროგრამის შემუშავება, ცხოვრებაში გასატარებლად. ყოველი ორგანიზაცია წინდაწინვე არაკეთილსაიმედოთ არის ცნობილი და ათასი არგუსი ჰყავს მიჩენილი — ვიწრო ფარგალს არ გასცდნენო. ამ შემთხვევაშიაც პრესა უნდა თამაშობდეს იმ დიდ როლს, რომელიც აკავშირებს მცირედ ძალებსაც კი საერთო მისწრაფებისათვის და ამას ვხედავთ კიდევ დღევანდელ ჩვენს პრესაში; ოღონდ მწარე სინამდვილე იმას გვიჩვენებს, რომ ეს კავშირი ჯერჯერობით უფრო გარეგნულია, ე. ი. სურვილების ფარგალს ვერ გასცილებია და ნამდვილ საზოგადო აზრის შესაქმნელად უმთავრეს საკითხებში, რომელნიც ეროვნულ ინტერესებს შეეხებიან —

ჯერ კიდევ შეხლა-შემოხლაა გაჩაღებული აქამდის. ჯგუფობრივი დიფერენციაციით გატაცებულნი, ყველანი იბრმავებდნენ თვალებს საერთოზედ, მაშინ როდესაც დიფერენციაცია მომასწავებელი უნდა იყვეს საერთო პროგრესისა. საფრანგეთსა თუ გერმანიაში, ან ინგლისში გაცილებით უაღრესი დიფერენციაცია არის მომხდარი ერის სხვა და სხვა წოდებათა, კლასთა თუ ჯგუფთა შორის, მაგრამ მთელი ერის საერთო კეთილდღეობა ამით შერყეული არაა; პირიქით, მათს შეხლა-შემოხლასა და ბრძოლაში იკვერებიან უკეთესი პირობანი ცხოვრებისა, უმჯობესი წყობილება სოციალური და პოლიტიკური—ოღონდ ყველა ინგლისელს ახსოვს, რომ იგი ინგლისელია და სამშობლო უყვარს, ყოველს ფრანგს თავის ფრანგობა და თავის სამშობლოს არავიზედ გაჰყიდის ან გასცვლის, სოციალისტი იგი, ბურჟუა, თუ არისტოკრატი. ჩვენში კი მტრობა ერთ საფუძველზედ—უეჭველად ყოველმხრივი ხდება და ამიტომ ვიქსაქსებით. როდის მოვალთ გონსა ძნელი სათქმელია. კიდევ რამდენჯერმე ლონიგრად უნდა ჩავგკრან თავში მოძმეთ და მტერთა, რომ ეს უბრალო ქეშმარიტება შევიგნოთ?

რ. გ.

უკანასკნელი ამბები

სამშაბათს 6 მაისს მიხაილოვის ქუჩაზედ № 6 ნ კარაპეტიანცის ბაღში, გაიმართება დიდი სეირნობა, ქართველ ქალთა საქველმოქმედო საზოგადოების კრა-კერვის სკოლის სასარგებლოდ. იქნება საბავშვო განყოფილება, დაუქრავს მუსიკა და სხ. იმედია, ქართველი საზოგადოება ხელს შეუწყობს ამ ფრიად სიმპატიურ საქმეს, ღარიბ ქალთა აღზრდისას და 6 მაისს არ დაიშურებს თავის წვლილის შეტანას.

მკითხველმა უკვე იცის, რომ ამ მოკლე ხანში თბილისის მაზრის სოფლებში: ლილოსა, ნორიოსა და მარტყოფში ნაეთი აღმოაჩინეს. როგორც

გვატყობინებენ განცხადებებს ამის თაობაზე აღარ იღებენ შეტანილია თურმე მრავალი განცხადება.

ილია ქავჭავაძის სახლის გამოსასყიდ კომისიაში აღიძრა საკითხი, რომ ამავე კომისიამ იკისროს საზოგადოთ ილია ქავჭავაძის სახსოვარ ძეგლებზედ ზრუნვა. სხვათაშორის, აღადგინოს და ღირსეულად მოაწყოს ყვარლის კოშკი და მამულიც. წ.-კ. გ. საზოგადოების მთავარი გამგეობა, იმედია, ხელს შეუწყობს ამ განზრახვას და თელავის განყოფილება, ვგონებთ, მხარს დაუჭერს, როგორც მისგან აღძრულ ინიციატივას. ქართლ-კახეთის თავ-აზნაურობის მარშალმაც გამოსთქვა ის აზრი, რომ კარგი იქნებოდა ამ საქმეში შეთანხმება, რადგან ეს თავდა-აზნაურობასაც გაუადვილებს საქირო დახმარების გაწევას.

როგორც გავიგეთ, ქართლ-კახეთის თავდა-აზნაურობას შეუძენია მშვენიერი ნაჭერი მიწისა, რომელიც უანდერძა წ.-კ. გ. ს. დ. ზ. სარაჯიშვილმა. ეს ძვირფასი ადგილი წყნეთისა და კობის ქუჩის კუთხეზედ, როგორც ხმები დადის, თავდა-აზნაურობას აზრად აქვს გამოიყენოს დეპუტატთა საკრებულოს საკუთარ შენობისათვის, მაგრამ სრული იმედი უნდა ვიქონიოდ რომ ასე უბრალოდ და ადვილად არ გადასწყდება საკითხი საქალაქო მიწის 1600 ოთხკუთხი საქენისა.

ახალმა კავკასიურმა სავაქრო-სამრეწველო ბანკმა განაგრძო ხელის მოწერა აქციებზედ - 7 მაისამდის, „რაკი პროვინციალურ კომიტეტებმა ითხოვესო“. თუ მართალია. რომ ხელის მოწერამ უკვე სამ მილიონს გადააქარბა, ჩვენის აზრით, სააქციონერო თანხის გადიდება, უბრალო გატაცებით ლა აიხსნება, რადგან ეს, ჯერ ერთი შეამკირებს დივიდენდის რაოდენობას და გულს აუცრუებს აქციონერებს, მეორე რომ სამი მილიონის დატრიალება იმ ადგილი არ იქნება ჩვენს სინამდვილეში და მესამე: ბანკის საქმე განსაკუთრებით აქციონერ თანხაზედ კი არ უნდა იყვეს შემდგარი, არამედ შეტანილ თანხებზედ (Вклады), უკანასკნელს კი მრავალ მხრივ შეუშლის ხელსა სააქციონერო თანხის გადიდება.

როგორც ვიცით, თავდა-აზნაურობის მომავალ კრებაზედ სხვა მორიგ საკითხთა შორის იქნება სა-

კითხი კახეთის რკინის გზისა. სასურველია, თავდაზნაურობა და ქართველი საზოგადოება გულისყურით და მხნედ შეუდგეს იმ გეგმის მოფიქრება-შემუშავებას, რომლითაც ახლო მომავალში, მთელი გზის მეურნეობის ჩვენ ხელში გადმოსვლა უნდა მოხდეს უმთავრესად საფიქრებელია მაღალ და დაბალ ხელმძღვანელთა და მუშაკთა შერჩევა.

„სარეორგანიზაციო კომისიამ“, რომელიც იყო ამ.არჩეული „კახეთის“ საზოგადოების მორიგ კრებაზედ თებერვალში, უკვე დაასრულა მუშაობა და ვრცელ მოხსენებას წარუდგენს მომავალ საგანგებო კრებას—საზოგადოების მდგომარეობასა და გაუმჯობესებაზედ.

კოოპერატიულ საზოგადოება „მეურნის“ წინასწარ თათბირებმა გამოარკვიეს, რომ ამ კვირია შესაძლებელია და საჭიროც იქნება დამფუძნებელ კრების მოწვევა, რომ ახლო მომავალში შეუდგეს კიდევ მოქმედებას. განზრახულია, პირველ ხანს გაიხსნას ერთი განყოფილება საბაკალიეო, და თანდათან მისი გაფართოება სხვა და სხვა საჭირო ნაწილებით.

რედაქციას მოუვიდა მშვენივრად გამოცემული კრებული გრიშაშვილის ლექსებისა. გამოცემა გარეგნულად ლამაზია, მშვენიერ ქაღალდზე და დაბეჭდილი, დართული აქვს ავტორის სურათი და ფაქსიმილე და შეიცავს 226 გვერდს. ფასი წიგნისა ერთი მანეთია.

შ რ ე ს ა

...„გერაფერი დემოკრატობაა. ტუუილა და ჰგონია „ჰორიზონს“ რომ შესაძლებელია ანადემოკრატიული მოქმედება და მისი დემოკრატიული ფრაზეოლოგიით გადაფუჭეჭება. ვისაც სოლიდარობა ჰსურს, იმან საქმით უნდა დაამტკიცოს ეს სოლიდარობა და არა სიტყვების რახა რუხით“-ო.

სწერს „სახალხო გაზ.“ სომხურ გაზ. „ჰორიზონის“ პოზიციის შესახებ, სიღნაღის საქალაქო არჩევნების საქმეში. ავი საქმით დაგიმტკიცეს, ბატონებო, რომ შესაძლებელია მტკიცე სოლიდარობა, რაც თქვენ აგრე გწამდათ და გწამთ! ნუ თუ ახლაც არ იკებნთ თითზე და არ გამოტყდებით,

რომ ეს წყალწასაღები „სოლიდარობა“ მხოლოდ სიტყვის მასალაა და ბელურების საკენკი! „ჰორიზონი“ ხომ სომხის დემოკრატიის ხმაა და გიკვირთ განა, რომ იგი სხვა რიგ ამღერდა, ვიდრე თქვენ მოვლოდით! ჩვენთვის კი საკვირველი მხოლოდ ისაა, რატომ იტყუილებთ თავსა!

ჩვენ გვახსოვს, ერთხელ „სახალხო გაზეთი“ უსაყვედურებდა სომხურ პრესას და ნამეტნავად დაშნაკელებს: 1905—ნ წლებში, თქვენ უფრო დემოკრატიულად იქცეოდით, და დღეს მარჯვნივ გაიწიეთო; ჩვენ გვახსოვს სახელმწიფო-სათათბიროში არჩევნების დროს, რა შოვინისტურ აზრებს ბეჭდავდა „სახალხო გაზეთი“ სომხების წინააღმდეგ (რომლებსაც ჩვენ ვერ თანაუგრძნობდით), ჩვენ გვახსოვს პოლიტბენიკუმის გარშემო ამტყდარი ამბავი, მაგრამ „სახალხო გაზეთს“ ყველაფერი ეს ავიწყდება და დღეს უკვირს, რომ სომხები ნაციონალისტურ პოლიტიკას აწარმოებენ, უკვირს რომ ამ პოლიტიკაში „ჰორიზონი“ უმაღლეს სოციალისტურ სამართლიანობის თვალსაზრისით არ უყურებს სიღნაღის არჩევნების საკითხს.

მაგრამ იმათთვის, ვისაც „დიდი პოლიტიკის“ მებაირალტრედ მოაქვს თავი და ჩვენსავით წკრიმალებზედ, კერძო საკითხებზედ არა ხურდავდება—საკვირველი აქ არაფერი უნდა იყვეს, რადგან სრულის სიშიშვლით დღეს ყოველი სომეხი, ბურჟუა,კლერიკალი, დემოკრატი და სოციალისტიც (?) ეროვნულ საკითხებში უმაღლეს ეროვნულ იდეას ემსახურება—**ნებისა თუ უნებლიეთ** და მარტო ბრმანი და ვერა ხედავენ ამას.

სომხური ქაობი აიძღვრა და მისი ძირიდან მყრალი სუნი ზედაპირზედ ამოვიდა და გავრცელდა. ჯერ სიღნაღელ მოვახშეთა უხეში ძალმომრეობა, 375 ცენზოსანის გამარჯვება 580-ს წინააღმდეგ, თაღლითური ხრიკების საშუალებით, არ დაწმენდილიყო ატმოსფერაში, რომ „ჰორიზონმა“ **გამართლა** ასეთი საქციელი. გამართლა და პირიქით ქართველობას უკიჟინა შოვინისტობა. შოვინისტობა **ქართველებისაა**, რომ რიცხვით ნაკლებმა სომხობამ გაიმარჯვა და რისთვის?—რომ უვიცი და გაუთლელი ვაქრები ემჯობინებინათ ინტელიგენციისა და უკეთ მომზადებულ ხალხზედ. „ჰორიზონი“ ამას ამართლებს? რა მოსაზრებთ? ამისათვის „ჰორიზონს“ საბუთი არ მოჰყავს. მაგრამ „დემოკრატიულ“ ჰორიზონს გვერდში ამოუდგა წმინდა წყლის შოვინისტური „მშაკი“ და სულ ბაჯაღლო

ოქროსავით ლამაზ „ინტერნაციონალურ“ სიტყვებ-
სა ბრძანებს:

„**ქართველი** შოვინისტები არა სცნობენ. ისინი ეძებენ მიზეზს, რათა გააღიანონ შოვინიზმით გაუღიანებელი თავისი ბუნება...“

ჩვენ კი ეოველთვის ვცდილობდით, რათა ჩვენს კუთხეში მცხოვრებთა შორის დაგვეთესა მშვიდობა და სიყვარული, ეოველივე საშუალებას ვხმარობდით იმ მიზნისათვის, რომ სომეხთა და ქართველთა შორის დაგვეყვარებინა მჭიდრო და ნათესაური კავშირი, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ქართველა შოვინისტები არ აფასებენ ჩვენ ამგვარ კეთილ გრძობებს...“

მშვიდობისა და სიყვარულის ქადაგება! თითქო იზხანიანცის წიგნიდან ამოუწერია „შმაკა“.

იმას კი აღარ ამბობს, თუ იზხანიანცი როგორ ასურათებს ამ მშვიდობიანობის ქადაგებას: გამარჯვებულ სომხობას, სიძლიერეში ეშინიან ყველა აურ-ზაურისა და მშვიდობიანობას ქადაგებს ეს ბუნებრივიაო. რასაკვირველაა, ბუნებრივია: მოვლივარ, გქამ და, თუ ღმერთი გწამს, მშვიდობიანად იჯექ, ყელზე ძვლად არ დამადგეო.

ჩვენ, სომეხები არა ვცდილობთ იმ ხიდის ჩატეხას, რომელიც გადებულია ჩვენსა და ქართველებს შუა, მაგრამ, თუ შემთხვევით იგი ჩატედა, მისი მწარე შედეგები უფრო საგრძობელი იქნება ქართველებისათვის ვინემ სომეხებისათვის. ვიმეორებთ, დასნებეთ თავი უსაფუძვლო მუქარას და უშინარსო ლაუბობას, **დანიშობლეთ ენა...**

ესეც მშვიდობიანობის ქადაგებაა? ესეც ძმობა და სიყვარულია სომხური.

აქ „შმაკმა“ სრულიად დაივიწყა ზრდილობაც, თავდაპირილობაც, და კეთილგონიერი პატრიოტიზმაც. აქ უბრალო წათამამებელი შოვინისტური ენის გამოსკვივის და ცუდ წინამძღოლობას უწევს სომხის უწყინარს ხალხს—ეს, სოლოლაკელ პლუტოკრატიის თავხედი.

ნ ა რ ე კ ი

„სახალხო“ და „სასოფლო“ გაზეთის ბაასი
„კრიპუჭხედ“

„სახალხო გაზეთს“ გაუგია, რომ გურიაში ფუტკარი აკეთებს ერთგვარ „მაგარ თაველს“—კრიპუჭს. აბა რა გასაკვირველია, „სახალხომ“ არ იცოდეს თუ

როგორ კეთდება უბრალო თაველიც, იგი ხომ „სამეურნეო“ არ არის, რომ იცოდეს, იგი—პოლიტიკურია და სწორს:

„კრიპუჭის მკეთებელ ფუტკარსა და უბრალო ფუტკარს განსხვავება უნდა ჰქონდეს ორგანოებში, მაგრამ სამწუხაროდ თ-დ ნაკაშიძეს ამაჟამად ვერ მოუხერხებია იმ დედა ფუტკარის დაჭერა და გაშოკება, რომელიც ამ თაველს აშუადებს. მაშინ უეჭველად გამოკვლევა გასადგომელია“.

მას, რასაკვირველია, წინააღმდეგ „სასოფლო გაზეთი“, რომელიც საშუაურნიკო არის და იცის, რომ დედა ფუტკარი მართო კვერცხებს სდებს და თაველს არ აშუადებს; ისიც იცის, რომ სხვა და სხვანაირ თაველის გასაკეთებლად ორგანოებში განსხვავება არ არის საჭირო; მაგრამ ერთის თქმას იგაწეებს: როგორ უნდა გამოიკვლიოს „სახალხო გაზეთმა“ დედა ფუტკარის ორგანოებით კრიპუჭის დამზადების მიზეზი?

„სახალხო გაზეთს“ რომ უნდოდეს ვსთქვამთ გამოკვლევას, როგორ მზადდება ჩექმები ან ჩუსტები, შეჩექმის და მეჩუსტის ორგანოების განსხვავებას გამოიკვლევეს, რასაკვირველია. ან თუ დასჭირდება განსხვავების გაკება ინდაურის და ქათმის კვერცხისა, მამლის დეხებს გამოიკვლევეს, რადგან მამალი კვერცხს არას დროს არა სდებს.

გ ა ზ . „აზრის“ აზრები:

გელეიშვილს ბოლოკები ესროდეს სიბრეივისათვის, მაგრამ გელეიშვილი ს.-დემოკრატიც არის, „ამგვარად სკრითოდ დემოკრატია და განსაკუთრებით სოციალ-დემოკრატია გამოწვეულია ისტორიულ დუელში, ჩვენც მზათა ვართ“.

დაიწყო პრეტესტების დუელი, ვაი ჩვენი ბრალიცა.

გუშინ ერთ ინდაურს მარცხენა ფეხი მოსტეხეს, „ამგვარად სკრითოდ დემოკრატია და განსაკუთრებით სოციალ-დემოკრატია ისტორიულ დუელშია დაჭრილი“...?!?!

რატომ, როგორ?!
— მამ რა არის, ეგელა დემოკრატს ხომ მარცხენა ფეხი აბია.

— კარგი, და განსაკუთრებით სოციალ-დემოკრატია რადათა?

— იმიტომ რომ ისეთი შემარცხენე არავინ არის, როგორც ინტერნაციონალური პროლეტარიატი.....?!

ასე ირთობენ თავს, ჩვენნი შენნიერული სოციალიზმით და სოციალისტური შენნიერებით დატვირთული პარტიები,

ჯილდოც ასეთი უნდა.

ბაქოს რეალური სასწავლებლის მოწაფე — ემაწვილი, დაენახლდა ამხანაგებს, რომ ავიატორ ჰეჯუჩუ უფრო დიდ ვაჟკაცობას გამოეჩინა (მოერინაჟი ჰეჯუ ცნობილია, როგორც ერთ-ერთი ზირი, რომელიც საშინელ ფთკუსებს აკეთებს ფრენის დროს) ამხანაგებს წაუქეზებიათ ემაწვილი. ისიც შესდგომია თავის განზრახვის სისრულეში მოეყვანას. ის ბაქოს უმაღლეს კლასის კლდეზე ფორთხვით ასულა გუმბათზე და გუმბათიდან თვით უმაღლეს ჯვარამდე და იქვე შემოუხეკია „შარფი“. თავზარდაცმული ახალგაზრდები და ბლომად შეკრებილი ხალხი გატყურობით შეჭურებდნენ ამ სურათს და ყოველს წამს მოელოდნენ საშინელ უბედურობას. ახალგაზრდა გმირი, როგორც გულგრილად ავიდა, ისე გულგრილად ჩამოვიდა მიწაზე და შეერია ხალხში, მსწრაფლ გადაძვება ფოტოგრაფმა გადაიღო ეს საინტერესო წუთი, რადგინც ემაწვილი მადლა-მადლა ცაში ჯვარს მოხეკოდა.

ის... სასწავლებლიდან... გამოირიცხეს.
(ბათუმის გაზეთი).

ქვა და კონდახი

საქართველოს ორი უდიდესი პატრიოტი ჰყავდა:

დომიტრი ყიფიანი და ილია ქავჭავაძე. ერთს თავი სასწორის ქვით გაუტეხეს მეორეს — ჯერ ტყვიით და მერმე კონდახით.

ორი უდიდესი ქართველი პატრიოტი, ერთს ქვა, მეორეს კონდახი და ორივეს ერთად საშინელი მაწამებელი სიკვდილი!

იქ, მალა, მამა-დავითის მთაზედ, გვერდით ასვენია საქართველოს გვამები ამ ორ დიდძალი შვილისა.

მათ საფლავზედ წაიკითხავთ:

ჩვენ შემოგწირეთ სიცოცხლე შენ, ძვირფასო სამშობლო,

ჩვენ ვიწამენით შენთვის საშინელი წამებით, მამულო საყვარელო, შენ როსლა აყვავდები?

მალე, მალე... დღეს-ხვალ... უპასუხებს ამ ორ ტანჯულ ადამიანს დღევანდელი საქართველოც.

არა გჯერათ? მაშ გადახედეთ, აგე, იმ შორეულ გზას, რომელიც თქვენ საფლავისკენ აღემართება... ვეუბნებოდით მათ ჩემს ფიქრში, როდესაც მამა-დავითის მთიდან ქვევით ვიყურებოდით

ქიანქველასავით ირეოდა და მომდინარეობდა ქართველობა თავის ძვირფას და რაინდ მამათა საფლავების მოსაგონად და სათაყვანებლად

მოდოდა თავადი და გლეხი,

მოდოდა მღვდელი და ბერი,

მოდოდა ქალი და ბავშვი.

მოდოდა ერთის წრფელი გრძობით:

მუხლმოდრეკილი თავყვანი ეცა ორ დიდ ქართველ მამულიშვილის ქალარა წამებულ თავისათვის და დაემტკიცებინა, რომ მათი დაწყებული საქმე არ მომკვდარა, მათი ღვაწლი არ გამქრალა.

ქვამ და კონდახმა ორი საუკეთესო ქართველთა თავი სასიკვდილოდ გასტეხა.

ქვამ და კონდახმა მრავალი ქართველის თავი შეარხია და გასტეხა მისი შეუგნებლობა და გულცივობა ეროვნულ საქმისადმი.

ორი კაცის მაწამებრივმა სიკვდილმა — ორ მილონ ქართველი ხალხის სიკვდილი დათრგუნა.

ასეთი საშინელია ბრძოლა ერისა თავის არსებობისათვის...

ასეთია ირონია ბუნებისა:

საცა სიცოცხლეა — იქ საქიროა სიკვდილიც,

უსიკვდილოდ — არც სიცოცხლეა შესაძლო.

ქვა და კონდახი...

სიკვდილი და სიცოცხლე.

ეკალი.

ჩვენს ფოსტა

ბინდიაშვილს: ლექსი გასწორეთ, და ისე დამბეჭდეთ, დაღინდ „ფოსტაში“ ნუ გამლანძვავთ, გვთხოვთ.

თხოვნის მეორე ნახევარმა, პირველიც თან წაიღო, რადგან გაუსწორებელი კვინდოდა დაბეჭდვა.

კოლიკოს: „დრამატიული ნიჭი მაქვს, მაგრამ კარგ-მოკვამ ხელს არ მიწეობს და ამიტომ ლექსებს გიგზავნი“.

ჩვენ დრამატიული ნიჭი არა გვაქვს, მაგრამ კარგ-მოკვამ ხელი შეგვიწყო თქვენი ლექსები კალათას გავუგზავნა.

მ-ს ნ-ს: „ორონტრალით მივყარდი, მოვსტაცე ვარდსა თან

სეტყს შექსტორტნი ისარი

მოცინარე და მოიანი“.

— შერე ჩვენ რა?

განიავებულს: „მარტვლები ხტოდნენ და პსე კი ფრიალობდა, რაკი ქარი იდგა“...

მოთხრობის ფურცლები გაფრიალდნენ, რაკი ქარი არ იდგა.

ბ ა ნ ც ხ ა ლ ე ბ ა

ქართული საწე- რი მანქანა

თანამედროვე კულტურის განვითარებაში დ-
დი ადგილი უჭირავს ორთქლის და ელექტრონის
შემოდებას. თითქმის ასეთივე მნიშვნელობა აქვს
მთელი კაცობრიობისათვის საწერი მანქანის გამო-
გონებას. დღეს ყველა კულტურულ ერს მოეპოვე-
ბა თავის ენაზე საწერი მანქანა, მხოლოდ ჩვენ
ქართველები შევადგენდით აქამდის გამონაკლისს.

1909 წელს ქართველთა შორის წერა-კითხვის
გამავრცელებელმა საზოგადოებამ პირველად გადად-
გა ნაბიჯი ამ საქმის განსახორციელებლად და და-
იკვეთა ათი ცალი ქართული საწერი მანქანა, მაგ-
რამ ასოები ძლიერ ცუდათ იყო ამოჭრილი და
ამას გარდა ძვირიც დაჯდა, სახელდობრ 275 300
მანეთი თითო. ამ გარემოებამ ძლიერ შეუშალა
ხელი მანქანის გავრცელებას.

რომ ეს ნაკლი შევსებულობო და ჩვენი ქვე-
ყანაც საერ თო კულტურის ფერხულში ჩარეოდა,
ჩვენმა ფირმამ უკვე შარშან კავშირი დაიჭირა სა-
წერი მანქანების საუკეთესო ქარხანასთან და დაუკ-
ვეთა ქართული საწერი მანქანა.

აქვე ჩვენი საზოგადოების ყურადღება უნდა
მივაქციოთ შემდეგ გარემოებას: საწერი მანქანის
ასოები იმავე ფორმის არ არიან, როგორც საბეჭ-
დავი ასოები, ვინაიდან საბეჭდავი ასოები სხვა და
სხვა ზომისანი არიან და საწერ მანქანაზე კი საკი-
როა, რომ ყველა ასოები ერთი ზომისანი იყ-
ნენ. ამის გამო მიუჩვეველი თვალისათვის პირვე-
ლად შეიძლება არაჩვეულებრივი იყოს, მაგრამ თან
და თან მიეჩვევიან.

ამავე მანქანაზე მოთავსებულია რუსული
ასოებიც, ასე რომ რუსულადაც შეიძლება წერა.
ამ გარემოებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს
იმ დაწესებულებათათვის, სადაც რუსულ ენაზე მი-
წერა-მოწერა, ნებით თუ უნებლიეთ სავალდებულო
არის.

რასაკვირველია, ყოველივე ახალი მანქანის გა-
უმჯობესება შეიძლება და თუ ჩვენი საზოგადოება
ამ საქმეს თანაგრძნობით შეხვდა, მისი თან და თან
გაუმჯობესება ადვილი საქმეა.

ორივე ენაზე ერთად მანქანას ჩავაბარებთ

ჩვენში ყველა ადგილებში ას ოთხმოც მანეთად
(180 მ.). თითო გამოწერილ მანქანას თან გამო-
ვაყოლებთ ქართულ ენაზე დაწერილ სახმარ
ღარიგებას.

ამ მანქანის გასავრცელებლად ჩვენში, ფირმის
წარმომადგენელად არის ჟურნალ-გარეთების სააგენ-
ტო „იმერეთი“-ს გამგე ბატონი ისიდორე კვიცა-
რიძე, რომლის კანტორაშიაც ქუთაისში მსურველთ
შეუძლიანთ ნახონ ჩვენი სანიმუშო მანქანა.

დაკვეთა შეიძლება პირდაპირ ჩვენგან შემდე-
გი მისამართით:

D. GHAMBASHIDZE et Co.
61. Mark Lane.
London. E. O.

ან ჩვენი ფირმის წარმომადგენელთან შემდეგი
მისამართით: ჟურნალ-გაზეთების სააგენტო „იმერე-
თი“ ბატონ ისიდორე კვიცარიძე. ქუთაისი.

დაკვეთისთანავე, მყიდველმა უნდა გადაიხა-
დოს ორმოცი მანეთი (40 მ.), რომელიც უნდა
გადაიგზავნოს ბათუმის საურთიერთო ნდობის ბანკ-
ში ქ. ბათუმში, დანარჩენი ას ორმოცი მანეთი
(140 მ.) კი გადახდებათ ჩაბარებისას.

ამასთანავე, გიგზავნით ქართულ-რუსული ნა-
წერის ნიმუშს და იმედი გვაქვს ჯეროვანის თანაგ-
რძნობით შეხვდებით ჩვენს წინადადებას.

პატივისცემით დავით ღამბაშიძე და ამხ.

ღოსდონი 5 მაისი 1914 წ.

რედაქცია, ამასთანავე ამოწმებს, რომ გამოგ-
ზავნილი ნიმუში ღამაზი შრიფტით არის ნაბეჭდი
და მშვენიერ შთაბეჭდილებას ახდენს.

რედ.

რედაქტორ-გამომცემელი

რ. გაბაშვილი.

✠ მთავალღიური საკოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი ✠

„იმერეთი“

ახალის რედაქციით და თანამშრომლებით.

მიიღება ხელის მოწერა 1914 წლისათვის. გაზეთის ფასი: ერთი წლით—7 მან. ნახევარი წლით 4 მან. ერთი თვით - 80 კ. ცალკე ნომერი ერთი შაური.

ადრე: Кутаисъ, редакция газ „Имерети“.

ყოველკვირეული სამხატვრო-საღატეხტურო, სათეატრო და

საზოგადოებრივი შინაარსის სურათებიანი ჟურნალი

„თეატრი და ცხოვრება“

ჟურნალს საგანგებო თანამშრომელ-კორესპოდენტები ჰყავს რუსეთსა და საზღვარ-გარედ. ჟურნალში ითანამშრომლებენ ცნობილი მწიგნობარნი, მუსიკოსნი, დრამატურგნი, მგოსანნი, და მხატვარ-ხელოვანნი. ჟურნალის ფასი: წლიურად 5 მ. (ამ წლის დამლევამდე—4 მ.) ნახევარი წლით 3 მან. ცალკე ნომერი ორი შაური. ფულის გადახდა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება. ხელის მოწერა მიიღება ქართ. დრამატ. საზოგ. კანტორაში და იოსებ იმედაშვილთან („სორაბ-ნის“ სტამბაში).

1894 წლიდან

1914 წლამდის

საუკეთესო დგინოდ ითვლება დგინოდ

საზოგადოება „კახეთი“-სა

ტელეფონი: № 73 და 3—51.

თბილისი: გოგოლის ქუჩა 63 და ერევნის მოედანი.

განყოფილებანი: ბაქოში, ასხაბადში, ტაშკენთში, მოსკოვში, ბათოში, რასტოვში და სხ.